

Brjef stjórnarráðsins til biskups um prestakallalán handa 55
Eydalaprestakalli. 27. júní

Samkvæmt tillögum yðar, háæruverðugi herra, í brjefi, dagsettu 15. þ. m., og beiðni hlutadeiganda, veitir stjórnarráðið samþykki sitt til þess að presturinn að Eydölum, sjera Þorsteinn Þórarinsson, taki uppá prestakallið 3000 kr. embættislán, sem endurborgist á 25 árum annaðhvort með jöfnum afborgunum eða venjulegum veðdeildarlánskjörum, til þess að koma upp á prestssetrinu íbúðarhúsi úr timbri 14 álna löngu og 12 álna breiðu, einlyftu með 2 álna háu porti og kvisti, með steinlindum kjallara undir því öllu, og að öðru leyti með þeim útbúnaði og herbergjaskipun, sem ræðir um í nefndu brjefi yðar, gegn því að niður falli baðstofa, göng, búr, eldhús, útielldhús, skemma, smiðja, bæjardyr og húsa-garður, sem nú fylgja staðnum.

Að öðru leyti er lántökuleyfi þetta þeim skilyrðum bundið, að presturinn haldi húsinu í brunavátryggingu fyrir 5000 kr. að minsta kosti undir eftirliti prófasts, að presturinn eða bú hans skili því á sínum tíma sem öðru jarðarhúsi í gildu standi eða með fullu álagi, og að eigi verði tekið meira en helmingur af láninu fyr en húsið er fullgjört og sannað er með skoðunargjörð, að húsið sje í áskildu standi.

Þetta er yður hjer með til vitundar gefið yður til leiðbeiningar og frekari birtingar.

Auglýsing

56
25. júní

um staðfesting stjórnarráðsins á

heilbrigðissamþykkt fyrir Hvammshrepp í Skaftafellssýslu.

Samkvæmt lögum 10. nóvbr. 1905 um heilbrigðissamþykktir fyrir bæjar- og sveitafjelög er hjer með staðfest eftirrituð heilbrigðissamþykkt fyrir Hvamms-hrepp í Vesturskaftafellssýslu, sem samin hefir verið af sýslunefndinni í nefndri sýslu.

I. Almenn ákvæði.

1. gr.

Samþykkt þessi gildir fyrir Hvammshrepp.

2. gr.

Sýslumaðurinn er formaður heilbrigðisnefndarinnar meðan hann er í hreppnum, eða hreppstjórinn í hans stað. Auk hans eiga sæti í nefndinni einn maður, er hreppsnefndin kys, og einn maður, er sýslunefndin kys. Kosning gildir til þriggja ára.

3. gr.

56 Formaður kveður nefndina á fund þá er honum þurfa þykir, eða hinir 25. júní tveir nefndarmenn eða hjeraðslæknir óska þess, þó eigi sjaldnar en tvisvar á ári, í marzmánuði og októbermánuði; hann ákveður fundartíma og fundarstað, ritar í fundarbók gerðir nefndarinnar, hefir á hendi brjefaskriftir og annast um að fyrirskipunum nefndarinnar sje hlýtt. Hann getur neitað að framkvæma skipanir nefndarinnar, en skal þá tafarlaust skjóta málinu til stjórnarráðsins, eða sýslumanns, sje hreppstjóri formaður. Hjeraðslæknir á heimtingu á, þótt ekki sje hann nefndarmaður, að sitja á fundum og taka þátt í umræðum, en ekki hefir hann atkvæðisrjett.

Andvirði bóka og ritfanga, svo og kostnað er hlýtt af brjefaskriftum, skal greiða úr sveitarsjóði eftir reikningi.

4. gr.

Heilbrigðisnefndin skal hafa gætur á því, að heilbrigðissamþyktin sje haldin og henni hlýtt í öllum greinum. Heimilt er nefndinni að rannsaka eða láta rannsaka allt það, er ræðir um í samþykt þessari, sem og hvað eina, er mikla þýðing kann að hafa fyrir heilbrigði manna, hvort heldur á almannaferi eða einstakra manna eign. Nefndin getur skoðað eða látið skoða hús og lóðir á samþyktarsvæðinu, þegar hún álitur þess þörf. Ef nokkur einn skoðunarmaður, annar en formaður, krefst inngöngu í hús manna til skoðunar í umboði nefndarinnar, skal hann hafa í höndum skriflegt umboð frá formanni nefndarinnar.

Heilbrigðisnefndin skal færa í bók alt, er hún finnur aðfinsluvert samkvæmt samþykt þessari, og skriflega skipa þeim, er í hlut eiga, hvernig þeir eiga úr því að bæta, ella tilkynna sýslumanni, ef um brot er að ræða.

5. gr.

Ef heilbrigðisnefnd telur nauðsynlega einhverja þá þrifnaðarbót, eða heilbrigðisráðstöfun, sem hefir í för með sjer útgjöld úr sveitarsjóði, þá skal hún leggja það mál fyrir hreppsnefndina og fara fram á, að fje sje veitt til þessa. Nú neitar hreppsnefndin slíkri fjárveitingu, og er þá heilbrigðisnefndinni heimilt að skjóta málinu til sýslunefndarinnar, er leggur fullnaðarúrskurð á málið. En telji heilbrigðisnefnd svo brýna þörf á framkvæmd einhverra heilbrigðisráðstafana, að eigi megi dragast til þess er úrskurður sýslunefndar fæst, en hreppsnefnd synjar um fje til þeirra framkvæmda, þá skal hún snúa sjer til sýslumanns, er í samráði við hjeraðslækni ákveður, hvort þær ráðstafanir megi dragast til úrskurðar sýslufundar eða ekki.

*II. Um íbúðarhús.***56**

25. júní

6. gr.

Öll hús, sem notuð eru til íbúðar, þar með taldar verbúðir, skulu vera svo gjörð, að unt sje að halda þeim hreinum; gluggar skulu vera á hjörum, að minsta kosti einn á hverju herbergi, og trjególf í öllum íveruherbergjum.

Heilbrigðisnefndin getur heimað af leigjanda eða eiganda húss, að ræstuð sjeu herbergi, sjeu þau svo óhrein, að nefndin álíti húsbúum hættu búna.

7. gr.

Nú er íbúðarhús svo illa gjört, hrörlegt eða þröngt, að heilbrigðisnefndin álitur hættulegt heilsu manna að búa í því, og getur nefndin þá bannað íbúðina; skal nefndin þá tilkynna húseiganda bannið skriflega og færa rök fyrir því, og skal þá fólk fara úr húsinu á sex mánaða fresti frá tilkynningardegi, verði húsið eigi bætt á þeim tíma, svo að nefndinni líki. Þó er húseiganda frjálst, innan 8 daga, að skjóta úrskurði nefndarinnar til sýslumanns, en hann leitar álits hjerads-læknis og leggur fullnaðarúrskurð á málið svo fljótt sem verða má.

8. gr.

Kjallara undir íbúðarhúsum skal verja því, að vatn standi í þeim nokkurn tíma.

III. Um frárvæslu.

9. gr.

Eldhússkólpi og þvottaskólpi má ekki láta síga í jörðu svo nærri íbúðarhúsum, að hætta sje á því, að það saurgi jarðveginn undir húsunum; skal veita öllu skólpi í opnum eða lokuðum ræsum burt frá húsunum, eða flytja á annan hátt svo langt, sem heilbrigðisnefndinni þykir þurfa. Öll skólpræsi, hvort heldur eru á almannafæri eða einstakra manna eign, skulu vera svo víð og halla-jöfn, að hvergi komi pollar eða vilpur, og hvergi flói útúr þeim; skal hreinsa þau svo oft, að ekki leggi ódaun úr þeim.

Ef heilbrigðisnefnd telur nauðsynlegt að vatnsheldur botn sje gjörður í ræsi, þá getur hún heimað slíka aðgjörð.

IV. Um vatnsból.

10. gr.

Öll vatnsból skal verja hvers konar óhreinindum; er bannað að láta í þau fara eða að þeim koma rennsli úr skólpræsum, forum, haugstæðum, salernum eða peningshúsum, sömuleiðis að láta í þau eða nálægt þeim hvers konar saurindi sem er, sorp, slor eða hræ; eigi má heldur þvo í þeim eða við þau, hvort heldur er fatnað, fisk, ull eða nokkuð, sem óhreinkar vatnið, eins fyrir það þótt um rennandi vatn sje að ræða. Bannað er og að leggja húðir í bleyti í vatnsból eða nálægt þeim.

11. gr.

Brunn má ekki hafa nær haugum, forum eða salernum en 15 álnum eða meira eftir því sem heilbrigðisnefnd ákveður.

Nú vill einhver gjöra brunn að nýju eða breyta gömlum brunni, og skal hann þá tilkynna það heilbrigðisnefndinni, en hún skal ákveða, þá er grefti eða borun er lokið, hvort vatnið er nýtilegt, og hafa gát á því, að brunnur sje gjörður sem hjer segir:

Sje brunnur grafinn, skal hlaða hann innan úr hörðum steini, og líma stein við stein með steinlími, og skal hleðslan þannig gjörð svo langt uppeftir sem heilbrigðisnefnd þykir þurfa, en aldrei skemra en nemi 2 álnum. Í stað slíkrar hleðslu má nefndin leyfa að hafa steinsteypu. Niður með hleðslunni að utan skal láta einhverskonar límkendan leir, og skal það lag vera 1 alin á þykkt. Hleðsla skal ná $\frac{1}{2}$ alin eða meira upp úr jörðu, og út frá brunni hvorum skal steypa steinkraga að minsta kosti $1\frac{1}{2}$ alin á breidd, er halli út frá brunnopinum. Yfir brunnopinum skal vera vatnsheldur hlemmur; og skal vatnið tekið með dælu, er gangi gegnum miðjan hlemminn, en upp með dælunni skal ganga strompur með hattí yfir, svo að loft komist að vatninu.

Þar sem strjálbyggt er og engin óhreinindi í nánd, má heilbrigðisnefndin leyfa að brunnar sjeu gjörðir úr grjóti án steinlíms og vatnið halað upp í fötu. Utan um opna brunna skulu jafnan vera grindur, er sjeu að minsta kosti $1\frac{1}{2}$ alin að hæð.

12. gr.

Heilbrigðisnefndin getur bannað að taka vatn úr brunni eða öðru vatnsbóli um stundarsakir, ef hún álitur vatnið óheilmæmt. Ef læknisrannsókn leiðir það í ljós, að vatnið sje skaðvænt, þá skal heilbrigðisnefndin skipa eiganda, að fylla það svo, að engu vatni verði náð úr því.

V. *Um peningshús, hauga og forir.*56
25. júní

13. gr.

Stórgripi eða sauðfjenað má ekki hafa í íbúðarhúsum.

14. gr.

Ef einhver vill gjöra peningshús, forir, haugstæði eða haughús, þá skal hann gjöra heilbrigðisnefndinni aðvart áður en hann byrjar á því, og skal hún gæta þess, að haldin sjeu fyrir mæli þau, er hjer fara á eftir:

Ekkert peningshús má setja nær vatnsbóli, en nemi 15 álnum eða meira, og ætíð á lægri stað en vatnsbólið.

For má ekki gjöra nje haug hafa nær íbúðarhúsi eða alfaravegi en nemi 10 álnum og ekki nær vatnsbóli en nemi 15 álnum. Forarveggir skulu jafnan ná $\frac{1}{2}$ alin eða meir upp úr jörðu, og skal yfir hverri for hafa sterkan hlera, svo að öruggt sje, að hvorki menn nje skepnur geti fallið í hana.

Ef íbúðarhús standa þjett saman, getur heilbrigðisnefndin bannað mykjuhauga og haughús, en heimtað að forir sjeu gjörðar úr grjóti og steinlími eða steinsteypu, svo að þær sjeu vel vatnsheldar.

15. gr.

Ef peningshús, haugstæði eða forir eldri en samþykkt þessi, valda óþrifnaði, má heilbrigðisnefnd beita fyrir mælum undanfarandi greinar, en heimtli er þó eiganda að skjóta máli sínu undir úrskurð sýslumanns, og skal hann innan 8 daga tilkynna heilbrigðisnefndinni málskotið.

Heilbrigðisnefndin skal þá útvega álit hjeraðslæknis og senda það sýslumanni, er því næst kveður upp úrskurð í málinu svo fljótt sem verða má.

VI. *Um salerni.*

16. gr.

Hverju íbúðarhúsi eða skýli skal fylgja sjerstakt salerni. Gólf í salerni skal vera steinsteypt og hærra en jarðvegurinn í kring.

Hafa skal í því saurkagga vel vatnsheldan, er falli fast að setunni. Hafa má salerni innanhúss í sjerstökum klefa, ef góður loftsúgur er í klefanum, en tæma saurilátin daglega. Ef vatnsheld for er hjá húsinu, má hafa salerni yfir henni þannig að saurindin fari jafnóðum í forina, en loftsúgsumbúningur skal þá vera í salerninu.

56

17. gr.

25. júní

Í salerninn skal seta og gólf jafnan vera vel hrein, og saurilátin tæmast óðar en þau fyllast.

Heilbrigðisnefndin skal segja fyrir hvar láta megi saur úr salernum.

18. gr.

Ef engin salerni fylgja húsum þeim, sem eldri eru en samþykkt þessi, eða þau eru illa gjörð og óþrifaleg, þá getur heilbrigðisnefndin heimtað af húseigendum, að þeir gjöri ný salerni samkvæmt 16. gr.

VII. Um sorp og önnur óhreinindi.

19. gr.

Sorphaugar og sorpgryfjur mega ekki vera nær íbúðarhúsum nje vatnsbólum en nemi 15 álnum. Flytja skal burtu alt sorpið tvisvar á ári, haust og vor. Heilbrigðisnefndin getur heimtað, að sorpi og ösku sje safnað í laus ílát úr málmí og flutt burtu jafnóðum og þau fyllast, á þann stað, er hún tiltekur.

20. gr.

Það er skylda sjómanna að varpa öllu slori, hausum og dálkum í sjóinn, ef þessu er ekki safnað í gryfju á þeim stöðum, sem heilbrigðisnefndin tiltekur, borið á tún eða hagnýtt á annan hátt. Formenn eða skipstjórar bera ábyrgð á að þessu ákvæði sje hlýtt.

21. gr.

Ef óhreinindi safnast fyrir, svo að fýlulykt eða daunilt rennsli fer út á alfaraveg, eða inn á eign þeirra, er næstir búa, getur heilbrigðisnefndin skipað þeim, er óþrifnaðinum veldur, að flytja óhreinindin tafarlaust í burtu.

22. gr.

Hver iðnaður eða atvinna, er óþrifnaður fylgir, skal vera háður eftirliti heilbrigðisnefndarinnar og fyrirmælum hennar hvað hreinlæti snertir utan húss og inuan. Þar sem fiskiþvottur fer fram nærri íbúðarhúsum eða verbúðum, skal heilbrigðisnefndin sjá um, að vel sje hreinsað til daglega, svo að ekki safnist fyrir fiskleifar, er úldna og valda daunillu lofti. Lifrartunnur eða keröld mega aldrei vera á almannafæri, heldur á afviknum stöðum eða innan girðingar. Sjeu

safnkeröld eða kassar fyrir lifur eða grút grafin í jörðu, gildir hið sama um þau og forir.

56
25. júní

VIII. Um slátrun.

23. gr.

Slátrun á sauðfje skal þannig fram fara, að eigi sjáist af almannafæri. Ætíð skal hafa á blóðvelli sjerstakt ilát fyrir sulli, og skulu þeir brendir eða grafnir í jörð að kveldi hvers slátrunardags.

IX. Um matvöru.

24. gr.

Heilbrigðisnefndin skal hafa eftirlit með því, að ekki sje höfð á boðstólum matvara, er sje svikin, skemd eða skaðleg heilsu manna. Nefndinni skal vera heimilt að taka í búðum kaupmanna fyrir gangverð sýnishorn af hverri matvöru, er hún telur líkur til að sje svikin, skemd eða skaðleg heilsu manna, og láta rannsaka hana, og skal kostnað þennan greiða úr sveitarsjóði.

Nú er það bersýnilegt, eða kemur í ljós við rannsókn hjeraðslæknisins, að einhver matvara er skemd og ekki boðleg til manneldis, og skal nefndin þá auglýsa það og vara almenning við að nota hana til manneldis.

Sje varan svikin eða skaðleg heilsu manna eða skepna að álitu læknisins, má heilbrigðisnefndin banna að selja hana, — þá er landlæknir hefir staðfest álit hjeraðslæknisins, — láta ónýta vöruna eða á einhvern hátt gjöra hana óskaðlega á kostnað þess, sem vöruna hafði á boðstólum.

Kjöt af veikum skepnum eða sjálfdauðum má ekki selja til manneldis, nema hjeraðslæknir eða dýralæknir álitu það hættulaust.

X. Um bökunarhús.

25. gr.

Þá er bökunarhús er byggt, skal heilbrigðisnefndin hafa sjerstakt eftirlit með því, að nægilegur þrifnaður sje viðhafður í bökunarstofunni.

56 25. júní Menn með næma sjúkdóma, svo sem berklaveiki, holdsveiki o. s. frv., opin sár eða útbrot á höndum eða handleggjum, mega ekki vinna að brauðgerð. Deig má ekki hnóða með fótum. Öll tóbaksnautn er bönnuð í bökunarstofunni, og aldrei má sofa í stofunni. Ekki má nota annað eldsneyti í bökunarstofunni en kol, mó (svörð), brenni og steinoliu.

XI. Um skóla.

26. gr.

Heilbrigðisnefndin skal skoða öll skólahús og skólastofur, hvort heldur er opinber eign eða einstakra manna, að minsta kosti tvisvar til fjórum sinnum á ári, eftir því sem henni þykir þurfa. Hver sá sem tekur til kenslu 5 börn eða fleiri, er skyldur að tilkynna heilbrigðisnefndinni hvar hann ætlar að kenna.

27. gr.

Hver kenslustofa skal vera svo stór, að 80 rúmfet að minsta kosti komi á hvert barn. Gólfíð í kenslustofunni skal þvo á hverjum degi, en aldrei má sópa það.

28. gr.

Ef heilbrigðisnefndin verður vör við, að börnin eða kennarinn hafi einhvern næman sjúkdóm, skal hún tilkynna það hjeraðslækni, og tilgreina nöfn og heimili þeirra, er sjúkir eru. Ef skólakennari eða skólabarn hefir berklaveiki og læknir álitur, að um sóttnæmishættu sje að ræða, þá getur heilbrigðisnefndin bannað að barnið eða kennarinn komi í skólann, þar til sóttnæmishættan er afstaðin að dómi hjeraðslæknis.

Hold sveik börn mega ekki ganga í skóla, og holdsveikir menn mega ekki fást við barnakenslu.

XII. Um kirkjugarða.

29. gr.

Heilbrigðisnefndin skal hafa eftirlit með kirkjugarðinum. Vatn má ekki standa í garðinum, og vatnsból ekki nær honum en nemi 100 álnum á jafnsljettu, og alls ekki í halla undan kirkjugarði, nema eftir samráði við hjeraðslækni.

Purfi að stækka garðinn, skal það gjört með ráði heilbrigðisnefndarinnar.

Grafa skal svo djúpt, að tveggja álna moldarlag sje ofan á kistu.

*XIII. Um næma sjúkdóma.*56
25. júní

30. gr.

Þá er lögskipuðum vörnum er haldið uppi gegn næmum sjúkdómi, skal heilbrigðisnefndin aðstoða hjeraðslækni við sóttvörnina.

Ef alvarlega næmur sjúkdómur kemur upp á því svæði, sem samþyktin nær yfir, er heilbrigðisnefnd heimilt í samráði við hjeraðslækni að setja um stund strangari fyrirmæli en í samþykkt þessari felast um hreinlæti utan húss og innan, burtflutning á óhreinindum o. s. frv.

XIV. Um sektir.

31. gr.

Ef menn brjóta þessa samþykkt eða vanrækja á settum fresti nokkra þá fyrirskipun, er heilbrigðisnefndin setur henni samkvæmt, þá varðar það sektum alt að 200 kr., er renni í sveitarsjóð.

Ef einhver sá, er heilbrigðisnefnd samkvæmt samþykkt þessari hefir skipað að framkvæma einhverjar umbætur á húsum eða öðru, er að heilbrigðisráðstöfunum lýtur, kýs heldur að fela heilbrigðisnefndinni framkvæmdina á verkinu, og setur fulla ábyrgð fyrir, þá skal nefndin taka að sjer verkið gegn fullu endurgjaldi, er greiðist til bráðabirgðar úr sveitarsjóði, en síðan af hlutaðeiganda, og má taka slíkan kostnað lögtaki. Hið sama gildir og ef einhver hefir vanrækt að framkvæma á settum fresti fyrirskipanir heilbrigðisnefndarinnar.

32. gr.

Samþykkt þessi öðlast gildi 1. okt. 1907.

Þetta er hjermeð gjört heyrum kunnugt.

Í stjórnarráði Íslands 25. júní 1907.

H. Hafstein.

Jón Magnússon.